

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XVI. gradus & honores legitimè co[n]ferri eruditis, eosqué magni
faciendos esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

Centiesimum septuagesimum secundum.

Studiosus fideiusor profecturus ad studium, petere potest à creditore, ut alium subroget.

Centiesimum septuagesimum tertium.

Magistratus capiens studiosum offerentem fideiussorem, & non relaxans tenetur iniuriarum, sed hoc in causa civili, non criminali.

Centiesimum septuagesimum quartum.

Alimenta indebite pauperi studioso data, non possunt repeti.

Centiesimum septuagesimum quintum.

Donatio per uxorem diuitem factam marito studioso, rata est.

Centiesimum septuagesimum sextum.

Doctore tempus quo professus est ante doctoratum, ad comitum, quam quispiam viginti annorum professione consequitur, valet.

Centiesimum septuagesimum septimum.

Pater cedere potest litem filio studioso.

Centiesimum septuagesimum octauum.

Hæc omnia privilegia motu proprio studiosis concessa censentur, ideo dolus abesse præsumitur, præsertim illa quæ sunt in corpore iuris.

Centiesimum septuagesimum nonum.

Cum edicto principis omnibus privilegiis derogatur, non censentur comprehendi illa privilegia, quæ sunt in corpore iuris, & privilegio speciali per legem generalem non derogatur.

Centiesimum octogiesimum.

His fruuntur etiam Historici, Rhetores, Grammatici, non tamen illi qui primas literas docent, aut discunt, nullo autem modo qui artibus vetitis vacant.

Moguntina quoque privilegia ad eos, qui studiis vacant, solum extenduntur: Item volumus, inquit fundator, quod privilegia, concessionem, exemptionem, indulgentiam, ut præfertur, data & concessa non intelligantur, nisi de doctoribus, & magistris, vniuersitati, & suis facultatibus incorporatis, & studentibus, intransitibus, audientibus, & in matriculam vniuersitatis inscriptis.

Hæc omnia ex diligentissimo, & iureconsultissimo viro colligere volui, non ignarus, non omnia ubique vsurpata esse, & multa aliis locis priuatim concessa, sed ut in promptu legentibus essent omnesque agnoscant, quanto favore, liberalitate, & munificentia scientiarum professorum, & alumnos profecti sint principes, reges, Imperatores, imprimis vero Ecclesia, & summus pontifex. Cuius vnica cura esse debet, ut in orbe Christiano erudita pietas, & pia eruditio conseruetur.

Plurima vero tempora sunt, occasionesque, quibus his privilegiis Scholastici non vruntur, quædam enim si non iniquitatem, recte offensionem aliorum adiunctam habent, nec iustum nisi apud iustissimos vsum. Deinde iure privilegiorum exciderunt. Si vagus sit, si inhoneste viuat, si nec domi studeat, nec lectiones obeat. Si aliorum, & disciplinæ conturbator sit, si alios verberet, irideat, conuitietur, exhibilet, si aleator, decoctor, blasphemus sit, si excommunicatus, si clericus, vel monachus sine superiorum permisso studeat, si nolit obedire rectori, si artibus vetitis operam nauet, si extra gymnasia privilegiata studeat. Aurea itaque lex est Academiae nostræ, quæ auream Moguntiam illustrat, quamuis antiqui sæculi verbis concepta, sed sensu veræ & Germanæ pietatis. Volumus insuper, & statuimus, ut doctores, licentiati, magistri, & generaliter omnes, vniuersitati nostræ incorporati, & qui eiusdem privilegiis gaudere volunt: honeste, secundumque iuris præcepta, & vniuersitatis nostræ statuta, viuant. Rectori imprimis, dehinc alterutrum alteri, iuxta dignitatem, & graduum præminentiam, debitum honorem impendant. Præcipue vero Doctores, Magi-

stri, & graduati, animi grauitatem, constantiam, & maturitatem præferant; In scholaribus autem obedientiam, pudicitiam, accuratumque studium. In omnibus denique mansuetos, honestosque mores; Et in summa vitam, quæ disciplinatos decet viros, requirimus, in rebelles nihilominus, pacis turbatores, discolos, nocturnos, & alios qualescunque delinquentes, iuxta criminis atrocitatem, prout sequitur, animaduertentes.

Huc pertinet nobilis illa facultatis Philosophicæ ad suos alumnos adhortatio. Quod felix faustumque sit, & quidem vniuersæ Reipublicæ literaria, sacrosanctas leges nostras, ac statuta vniuerso catui nostro publicare cogitamus. In hoc vero promulgandi negotio, tu studiosa cohors, imprimis admonenda nobis occurris, ne illotis, quod fertur, manibus, pedibusque, neueparum reuerenter ad statutorum nostrorum publicationem confluisse videaris; imo purgatis cum auribus, tum animis omnes militia nostra confortes auscultare, animumque aduertere haud oscitanter, præcipimus, optamusque probe ingenuatos, tractabiles, disciplinarumque studii intentos, & eorundem flagrantes amore, nobis offerri. Contra vero discolos, indisciplinatos, difficiles, morosos, sinistro genio, irati que Musis & Apolline natos, hinc eminus ablegamus, manifestæque contestatione tanquam imbelles, ignauos, & literaria militia inuitiles auersamur.

Merito ista prouidentissima maiorum curas anxio. Tam magna enim privilegia, sapientiæ, pietatis, artium liberalium studio, vtilitati Reipublicæ, non vagorum adolescentum nequitia, ocio, luxuriæ impensa sunt.

CAPVT XVI.

Gradus, & honores legitime conferri eruditis, eosque magni faciendos esse.

§. I. PRIVILEGIUM magni emolumenti, magnæque dignitatis, & quod pleraque Academiae ab interitu vindicat, seorsum tractandum suscepit, nempe de honoribus, potestate, titulis, quos vniuersitas tanquam quædam Respublica bene meritis conferre solet. Hæc enim multo clarius Academicam Rempublicam, quam sceptri vsus ostendit. Publicas enim dignitates sola Respublica in ciues suos partitur. Quemadmodum igitur omnis Respublica præmiorum & poenarum expectatione gubernatur, sic etiam Academia. Recte dictum:

ὅτι ὁ πᾶσι δὲ δοθέντες οὐδ' ἂν ἴσμεν.

Neque merces est arti, nec ars ipsa floret.

Languescunt omnia honesta, nisi illis etiam ab honore pretium accedat. Quis enim studio filios consecrabit, si nulla præmia tam diuturno, tam incerto labori statuta sint? Nunc multi hoc insonant parulis:

Studium quid inutile tentas?

Et ceteri quidem honores à vulgo collati minores æstimantur. At verus honor est sapientum de dignitate aliena iudicium. Hoc accuratum eruditionis iudicium cum ipsis cæpit Academia. Quanquam enim olim magnus fuerit decretus honor eruditis, non tamen tam accurata ad lapidem Lydium exploratio, nec ordinum discrimen institutum est: Academiae bonis privilegium illud est reseruatam. Optat apud Lucianum Solon, ut ii qui se in gymnasiis recte gesserint, honoratos à cunctis conspici, & in totius Græciæ conuentu magnificè præconis voce proclamari, ut vniuersa iuuentus, ac spectatores ad virtutis, & scientiarum amorem inflammarentur; verum inualescentibus vitis, & turbantibus bellicis ordinariis eruditioni nullus honor habitus est. Basilii ad inuidiam vsque, Athenis, magistratuum, & magnatum officiis cultus est. Et nostro-

Mores sunt digni privilegii, si sponte honestatem sequuntur.

Præfatio statutorum philosophicæ facultatis.

Honores Academicæ sunt quasi quædam regalia.

Inter honores res politicos est maximus qui datur sapientia.

Quædam tamen penitus abrogata sunt.

Tot privilegia, totidem sunt testimonia dignitatis studiosorum.

Qui vsum privilegiorum non habent.

Aurea lex Academiae Moguntina.

Insignia
professionis
olim data
sunt.

Priuelegia
studiofo-
rum preci-
pue doctori-
data.

In omnibus
in hoc eru-
diti, quam
et bellica
remant.

Ordo facul-
tatum.

Promouen-
tis dignitas
in promoto-
non habetur.

Ordo gra-
dum.

rum honorum in eo aliquod vestigium apparet; nam Cæsareæ, vt narrat sanctus illius Achates, Gregorius, doctores Gymnasii professionis & honoris insignia illi conferre constituerunt. Augustus etiam de iure respondendi auctoritatem omnibus negauit, nisi quibus Gymnasiorum examine id concessum esset.

§. 2. Maximam auctoritatem gradibus, siue dignitatibus Academicis Concilium Lateranense conciliauit, nam defendi, conseruari, & promoueri bonarum artium studia diligentissime iusserunt. Egregia quoque sunt in hanc rem statuta, & decreta Concilii Viennensis sub Clemente quinto celebrati. Qui vero gradus eos consecuti sunt, omnibus priuelegiis præcipue gaudebant.

Honores Academici, sunt testimonia publica eruditionis, cum dignitate, & reuerentia collata, & potestas agendi, fruendique bonis, quæ dignitati collatae connexa sunt.

Magnus ille honor est, qui non fortunæ, non robori corporis, non athleticæ exercitationi, sed animi bonis impenditur.

Potestas non modo ad respondendum, docendum, sed alia quoque honorum ac dignitatum fastigia dantur. Nam vniuersitatum examine approbatos, ad principes, tam ciuiles, quam Ecclesiasticos mittebant, vt Reipublicæ curam in parte capessere, ad beneficia quoque, & prælaturas ex doctrinæ prærogatiuum habebant. Itaque ea spe Iustinianus in procemio institutionum, omnes ad studia, tanquam Reipublicæ necessaria hortatur. *Summa ope, & alacri studio has leges nostras accipite, & vosmetipsos sic eruditos ostendite, vt spes nos pulcherrima foueat, toto legitimo opere perfecto, posse etiam nostram Rempublicam, in partibus eius vobis credendis, gubernari.*

Omnia in Republica enim philosophia, & eruditio magis, quam res bellicæ firmant. Val. lib. 3. cap. 3. *Est & illa vehemens, & consians animi militia, literis pollens venerabilium doctrinæ sacrorum antiques philosophia, quæ ubi pectore recepta est hominum, inhonesto, atque inutili affectu dissulso, totos in, ad do virtutis munimento confirmat, potentioris metu ac d. bre facit.*

§. 3. Varietas in huius dignitatibus est, primo in diuersis facultatibus deinde in eisdem. In diuersis ille ordo est, vt primo loco Theologi, deinde iurisperiti, tertio medici, quarto philosophi constituantur. Ita Panorm. c. Cleric. de iudi. Syluester de doctorebus & magistris, n. 2. Nec queri potest honoratissima medicorum natio de iurisperitis, quod cum res, & opes illi, medici vero vitam tueantur, quæ accessoriis vitæ minores sunt, postponentur. Nam iurisperitus bene, iuste, pacifice, bono, communi conuenienter viuere docet, quod melius est, quam viuere: addo eos quoque vitam ab insidiis, & violentia legibus defendere.

Quod vero nonnulli censuerunt, eos qui approbati sunt à superiore, & digniore oportere præcedere, iam nullo, am quod quidem sciam fieri puto, imo doctores à pontifice, vel Cæsare diplomatis insignes, cum ad Academiæ veniunt, ob causas, de quibus dicam, suspecti habentur. *Dei a. volas.*

§. 4. Alter ordo est in vna, eademque facultate, in qua sunt, vt nunc vocantur Baccalarii, Licentia, Doctores, & in Theologia Baccalarii Biblici, formati. Singulis certa tempora, ac libri, & scientiæ gradus propositi sunt, idque agitur, vt sensim, per intermedios honores apicem contingant: In omni enim Republica gradus honorum sunt, apud Romanos adilitas, quæstura, prætura, consulatus, & ornamentum consularium censura, ac dictatura.

Quia diuersa ratio nominum fuit, quæ Iustinianus de doctorebus iuris recenset. Nam qui primo anno

legibus operam dabant, vt est in Epist. Iustin. de iuris docendi ratione, ii tam friuolo, quam ridiculo nomine *dupondij* dicebantur, quali diobolares, vt Cuiac. putat. Dupondius minuti certe numismatis genus fuit. Seneca in controuersia: *Itane peribunt decem iuuenes, propter dupondios tuos?* Et Seneca ad Lucilium Ep. 18. *Tunc mihi crede, Lucili, exultabis, dupondio satur, & intelliges ad saturitatem non opus esse fortuna: hoc enim quod necessitati sat est, debet etiam irata. Non est tamen quare tu multum facere tibi videaris: facies enim quod multa milia seruorum, multa milia pauperum faciunt. Illo nomine te suspice, quod facies non coactus.*

Duo igitur asses erant, aut minutiores nummi, qui tamen in vilissimam seruuli famem sufficerent. Duos sane asses puto, cum Seneca paulo post subiungat; Epicurum ad Polyænum scripsisse, & gloriari, non toto se esse pasci; Metrodorum, qui nondum tantum profecerat, toto. Exiguam fuisse constare ex verbis Epicuri apud Stob. *βραζων τῶ κ' τὸ σωμάτιον ἡδ' αἰσθητικὰ, καὶ ἀρετῶν χάριν. καὶ αὖτις πῶς τὰς ἐκ πολυτελείας ἡδοναίς, καὶ δι' αὐτὰς, ἀλλὰ δὲ τὰ ἀκρολουδοῦντα ἐν ταῖς δυσχερεῖ, quod sic vertit doctissimus Lipsius; Plenus sum & dissuoluto voluptate corpusculi, idque aqua & pane vtens. Despuo autem sumptuosos voluptates, non ob ipsas, sed incommoda quæ comitantur.*

Per iocum ergo Dupondij illi appellati sunt. Pene eo modo quo initio logices quibusdam in Academicis vocant dialecticos, qui depositi non sunt, Beanos. Sed prudens imperator, imitia aspera, honore sui nominis mitigauit, & nouos Iustinianos appellauit, quam tamen appellationem, nunc exoleuisse plerisque locis video.

Tertii anni auditores Papinianistas vocari auctor ipse est. Quarti anni auditores *λῆται*, vel *λυτοί*, vel vt mihi videtur *λύται* vocati sunt. Nam *λῆται* ad rem non pertinet, nisi quispiam à *λύω*, quasi videntes deriuat. *λυτοί* solutos potius, quam solutores questionum significant; Turnebus idoneos soluendis questionibus arbitratur, quæ ratione *λύται* vel *λυτῆρες* oportuè dicerentur. Quinto anno quo studium iuris habebant *ἀστυνοί*, seu potius *ἀστυνοί* nominabantur. Hesychius *ἀστυνοί*, quod *ἀστυνέω* solutos interpretatur, quo indicat se legisse, *ἀστυνοί*; sed si soluti, nondum igitur se explicuerant suis difficultatibus illi, qui in anno quarto versabantur. Itaque malo hos *λύταις* potiores, & doctiores esse definitores, & ab honore iuris dicendi, hoc nomen adeptos.

§. 5. Sinenfes quamvis Academiæ habeant nullas, honores tamen eruditus magnos conferunt. Ita de illis, obito pro salute gentium orbe, celebris Nicolaus Trigautius lib. 1. expedit: Sinicæ capite 5. Nullus porro ludus est, aut Academia publica (quod & nostris scriptoribus aliqui asseruere) cuius Magistri hos sibi libros susceperint exponendos, sed quique præceptorem sibi pro arbitratu deligit, à quo domi suæ, suoque sumptu instruitur. Horum porro domesticorum ludimagistrorum ingens est multitudo, tum maxime quod in more positum sit, vt dixi, quemq; domi suæ filiorum duntaxat ludum aperire, tamen vnus alterue numeretur, ideo credo, ne aliorum commercio, à studendi contentione auertantur. In hac scientia tres literarum gradus iis, qui ex eorum numero examinandos se se præbent, aprique fuerint iudicati, conferuntur. Id porro examen, in sola fere scriptura consistit. Primus litteratorum gradus confertur in singulis vrbibus, eo in loco, qui ludus appellatur. Eum confert insignis aliquis literatus, ab rege ipso in eum finem nominatus. Is ex officio Tihio, gradus vero ipse Sieueai dicitur, & Baccalaureatus nostratrem repræsentat. Tihio igitur omnes suæ prouinciæ vrbes peragrat, eum gradum collaturus, cui triplex examen præmittitur. Vbi Cancellarius ille, vt

Dupondij.

Dupondius
duo asses.

λῆται, λυ-
τοί, λυ-
τῆς.

ἀστυνοί,
ἀστυνοί.

Sine domi
singulos a-
lunt magi-
stros.

Tres gradus
literarum
in Sinia.

Baccala-
reatus Sin-
cis.

ille, ut nostro more loquar, aduenit, quotquot ex ea urbe, eiusque finibus ad illum gradum aspirant, repente concurrunt, seq; examini subiiciunt. Primum instituitur à Ludimagistris illis, qui Baccalaureis, cum gradū assecuti sunt, præfunt, dum vteriozem adipiscantur. In hoc examen admittitur quilibet, & sæpe contingit, ut quatuor, aut quinque millia ex vna urbe numerentur. Hi ludimagistri stipendio regio aluntur, in hunc finem. Hi deinde ad quatuor urbis præfectos (qui omnes sunt literati, alius enim nemo Republicam attingit) à ludimagistris remittuntur, qui denuo examinatos Cancellario præsentant, sed ex vniuerso numero non amplius ducentos, quos ex meliori scriptione dignissimos iudicauerint. Cancellarii tertium est examen, & omnino reliquis austerius; nam è ducentis, viginti, triginta, non plures, pro regionis magnitudine, quos eodem examine dignissimos inuenerint, Baccalaureos appellat, & prætorum annorum Baccalaureis aggregat, qui omnes non infimam urbis partem, dignitate repræsentant; nam ab omnibus coluntur spe futura, ad quam accedunt, dignitatis. Talarem pileum, & ocreas dignitatis insignie peculiare, induunt, eoque cultu alium, nisi Baccalaureum prodire est nefas. In magistratuum congressibus, honoratis assident, & grauioribus vrbis ritibus iis exhibent, quibus vulgo vti non licet. Multis quoque immunitatibus gaudent, & præter Cancellarium, suosque illos quatuor Ludimagistros, nemini fere subfunt, nec facile cæteri magistratus, de illorum causis, delictis iudicant. Multis inuoluntate non solum in nouos se Baccalaureos extendit, sed antiquiores etiam superiorum annorum illo gradu insignitos, in eundem reddit, & quid vel profecerint, vel defecerint, seueratratina explorat.

Ergo pro scriptoris bonitate, quinque ordines instituit. Iis qui primo censentur, præmio, potestatem facit munia quadam publica; sed non maxima, sine superiore gradu gerendi; in secunda classe recensitos, præmio quoque, sed inferiore donat. Tertios nec præmio, sed nec poena dignos censet; Quartum publice vapulant, sordidæ poenam lucentes; Postremi tandem Baccalaureatus insignibus exuuntur, & in vulgi ordinem reiciuntur. Id faciunt ne postquam in Baccalaureos recensiti fuerint, in otio delitescant, & quæ didicerint, obliuioni tradant. Alter autem Sinensium literatorum gradus Kiugin appellatur, & cum nostrorum licentiariorum ordine comparatur. Is non nisi tertio quoque anno in prouincia Metropoli, sub octauam lunam, maiori etiam maiestate confertur. Sed non iis omnibus, qui eo digni censentur, sed qui inter illos certo numero dignissimi, pro prouinciarum dignitate, ac celebritate plures, paucioresque. Nam in vtraque regia Pequinenfi scilicet, atque Nanquinenfi quinquaginta supra centum ex omni Baccalaureorum numero licentiatii renunciantur; in Cequiana Quam Sinensi, atque Fiquiana quinque supra nonaginta, in reliquis pro literatorum numero, ac prouinciæ dignitate aliquanto pauciores: In hoc examen soli Baccalaurei, nec tamen omnes admittuntur, sed è singulis prouinciæ vrbibus, aut ludis, ut iam dixi, ab Cancellario illo Baccalaureorum minimum triginta, summum quadraginta ex omni numero ad scriptorem excussi, seliguntur. Et tamen hac ratione in prouinciis celebrioribus sæpe numerus eorum, qui ad licentiariorum ordinem aspirant, ad quatuor millia excreuit. Igitur anno illo qui licentiatii initiandis tertius quisque recurrit, qualis exempli causa fuit annus Domini 1609. & proxime recurret 1612. paucis ante octauam lunam diebus, quæ scilicet in Septembrem mensem incidit, magistratus Pe-

guinenses selectissimos ex vniuerso regno philosophos, ad centum Regi offerunt dato libello, ut ex iis triginta in singulas nempe prouincias, binos nominet, qui huic licentiariorum discussioni præfint. Eorum porro alterum è regio Collegio, quod Hanguinem vocant, esse necesse est, cuius Collegæ toto regno celeberrimi esse perhibentur. Eos vero rex omnino non nominat, nisi sub idem temporis punctum, quo citatissimo itinere in designatam prouinciam poterunt peruenire, adhibitis quoque per multis excubitoribus, ne quem ex ea prouincia vlla ex causa prius alloquantur, quam licentiatii sint renunciati. Ex eadem quoque prouincia, ab magistratibus philosophi celebrioribus euocantur, à quibus Regi illi examinatores duo, in hoc examine primaque scripturionum discussione, cum fide adiuuentur. In qualibet porro metropoli, palatium ingens pro hoc examine duntaxat extructum cernitur, altissimis muris cinctum. In eo domiciliorum stationes permultæ, & ab omni tumultu semotæ, in quibus examinatores, quos dixi, dum scriptiones discutiunt, commorantur. Præter has, in medio palatio sunt cellulae super quater mille, quæ præter exiguum mentiam & scabellum, & vnum hominem capere vltra nihil possunt, ex his cellulis nemo cum vicino colloqui, sed nec videre quenquam potest. Vbi examinatores, & Vrbani, & Regii, quos dixi, in Metropolim aduenerunt, prius in eo palatio, in sua quisque statione includuntur, quam cum vilo colloqui possint, imo à mutuis inter se colloquiis excluduntur, toto eo tempore, quo inscriptionum discussione laboratur. Quinetiam id temporis nocturnæ diurnæque multorum militum, & magistratuum excubiæ, explorant, & arcant omne literarum, ac sermonum commercium eorum, qui intra palatii fines degunt, cum iis, qui extra eos commorantur. In hoc porro examen tres & eundem ubique dies toto regno deputantur, nonus nempe ac 12. ac 15. octauæ lunæ dies. Et ab illucescente aurora in primam noctem tempus scriptoris conceditur, ianuis studiose oclusis. Scribentibus porro leuis refectio pridiæ comparata sumptu publico præbetur. Cum in palatii fines Baccalaurei admittuntur, seuerissime explorantur, secum aliquem librum aut scripturionem deferant nec ne. Et solum sinuntur penicillos aliquot quibus ad scribendum vtantur, & scripturiam laminam, de qua supra, atramentum chartamque deferre. Eorum porro vestes penicilli, laminae scriptoriae, ne quid per fraudem contineant, explorantur: Si fraus aliqua deprehensa fuerit, non excluduntur solum, sed etiam acerrime puniuntur.

Posteaquam in palatium admissi Baccalaurei, & fores clausæ, & publicis sigillis obfirmatæ, Duo illi ab regia examinis præfides, tres è tetrabiblio illo sententias in publicum exponunt suo arbitratu selectas, quas singuli totidem scripturionum sibi thema proponunt; è qualibet item quinque illarum doctrinarum quaternas sententias, aliarum totidem scripturionum thema proponunt. Easque sibi quisque deligit, quæ ex ea quam proficetur doctrina, eruuntur septem has scripturiones oportet esse non verborum solum luminibus, sed sententiarum quoque pondere graues, obseruatis accurate Sinensis facundia præceptionibus, nec vllam scripturionem oportet quingentos numero characteres superare, quorum singuli singulas dictiones nostras exæquant. Die altero, qui biduum ad examinandum quietem consequitur, eundem in modum reclusis, tria proponuntur, quæ olim ex veterum annalibus eruta contingere, vel alia quadam, quæ imposterum poterunt euenire, ternis singuli scripturionibus sententiam suam

Examinatores magna cura leguntur.

Corruptelis obuia itur.

Omnia salendi præcisa occasio facit, ut veritate nuntiantur.

Examen scripto fit.

dictum hoc

Tria examina Baccalaureorum.

Ad incudem reuocantur Baccalaurei veteres.

Ofiquis genus hac in Europam reducat.

Licentiatii.

Non omnes digni veniuntur licentiatii, sed qui sunt necessarii prouinciis.

Candidatorum quatuor millia.

Ad politi-
cen & ius
examen hoc
pertinet.

Nō dissi-
mle rationem
in premiis
distribu-
dis societas
obseruat.

Quid si hec
aliquo in
Academias
induceren-
tur?

Doctoratus
Sinenſium.

dicunt, aut Regem dato libello monent, quid eo in casu faciendum, è regni bono videretur. Tertio similiter die tres iis lites, ex iis proponuntur, quæ in gerendis Reipublicæ muneribus discernendæ exiggi possunt, ternis itidem scriptionibus singuli sententiam suam explicant, quam in ea lite diiudicanda ferrent. Acceptis in hunc modum suo singulis die scriptionum argumentis, & ad memoriam transcriptis, Baccalaurei in designatam sibi ab iis, quorum interest, cellam ad scribendum ingrediuntur, & magno ubique silentio, à singulis scribitur. Scriptiones singulorum in libello in eum finem parato, à singulis transcribuntur, adscripto suo, parentis, aui, & ab aui ad finem scriptionum nominibus, & libellum ita obfirmant, vt non nisi à deputatis possit aperiri. Id singuli cum singulis libellis fecerunt, eos deputatis offerunt: illi, priusquam in examinatorum quam manus veniant, librariorum, qui iam parati adfunt, manu transcribuntur: ac ne fraus esse possit, rubeo colore exempla pinguntur, ipsa porro autographa, sine auctorum nominibus examinatoribus discutienda traduntur, ipsa vero autographa, numeris signata, quæ transumptis respondent, interim asseruantur. Id fit, ne qui discutiunt scriptiones, auctorum nomina vel ipsam pingendi rationem internoscant. Priores illi ex vrbis magistratibus selecti examinatores, scriptiones omnes excutiant, & pessimam quamque ita reiciunt, vt regis examinatoribus duplum offerant eius numeri, ad quem excreſcere licentiariorum numerus potest. Ita si centum & quinquaginta renunciari oportebit, scriptiones trecentæ seponuntur, & ad regionum examinatorum stationem postremo scrutinio excutiendæ transmittuntur; è quibus optimas quasque, quantum pro numero licentiariorum satis, segregant. Ex eo inde numero primas, secundas, & tertias deligunt, & in ordinem accurate componunt. His peractis omnes simul examinatores, transumpta cum autographis, appositis numeris, agnita conferunt, & auctoris in autographo nomen legunt: hæc nomina cubitalibus literis descripta, in ingenti tabula exponunt, octaua fere luna exeunte, magno magistratuum concursu, applausuque eorum, qui licentiatos renunciatos, vel sanguine, vel necessitudine contingunt. Hic porro gradus priore longe superior, ac celebrior, & peculiari dignitatis ornatu. Imo si ad supremum gradum aspirandi deponunt cupiditatem, non in minorum in Republica munerum capaces existunt. Hoc actu ad exitum in hunc modum perducto, Regii examinis præfides, librum euulgant, quo totius examinis successus, licentiariorum nomina, & insigniores de qualibet proposita materia scriptiones hac ratione in regnum vniuersum immittuntur. Sed maxime illius scriptiones typis illis excuduntur, qui primum inter licentiatos nomen est sortitus. Is Sinico Quiayuen appellatur. Hic porro liber eleganti imprimis charactere excuditur, totoque regno spargitur, cuiusque aliquot exemplaria Regi offeruntur, & reliquis palatinis. In hoc examen minime admittuntur, qui sunt alterius provincie Baccalaurei. Solum in vtraque Regia pauci ex aliis provinciis ex peculiari priuilegio, quod in ludum regium, cuius collegæ sunt, adsciti sint, postquam Baccalaureatum obtinuerunt, in id Collegium, perſoluto Camera regie certo aureorum numero, adſciſcuntur. Tertius apud Sinas literatorum ordo Cin-fu appellatur, & Doctoratum nostratrem plane repræſentat. Hic etiam tertio quoque anno confertur, sed solum in Regia Peguinenſi, & Doctorum initiandorum annus semper est is, qui licentiariorum actum proxime inſequitur. Eum por-

ro non nisi ex vniuerso regno trecenti, conſequuntur, tamen è singulis provinciis licentiat, quos aleam examinis subire voluerint, ipſo iure admittantur. Inſtituitur hic actus ſecunda luna iisdem, quos ſupra memorauimus diebus, forma quoque eadem, nullo plane diſcrimine, niſi quod pro ratione gradus atque dignitate creſcit etiam in explorando diligentia, ne qua forte fraus fauorque ſubrepat, ipſi quoque examinatores è grauiffimis regni Magiſtratibus, quos Colaos vocant, de quibus infra, examinis præſes nominatur. Finito examine, renunciatiſque Doctoribus, eo ipſo in palatio, in quo etiam licentiatos renunciari mos eſt, ſimul omnes in palatio regio, coram præcipuis totius aulae magiſtratibus, quin etiam ipſe rex olim aderat, propoſito themate, ſcriptionem componunt, cuius iudicio, magiſtratum, quos ipſi geſturi ſunt, ordo renunciatur, in tres claſſes diſtributus. Huius examinis magna eſt celebritas, quæ tota in breui ſcripturuncula conſiſtit. Qui primum in Doctorum examine locum obtinuit, illius tertius locus in hoc ſecundo examine extra aleam verſatur. Qui vero in hoc examine primas ac ſecundas obtinet, inſigni per totam vitam dignitate inſignitur, præterquam quod maxima quæque in Republica munera gerit. Ea dignitas aptiſſime cum Ducis apud nos Marchionis titulo conferretur; ſi ea in poſteros hæreditario iure transferretur. Hi mox Doctores propria veſte, pileo, & ocreis, ac reliquis etiam magiſtratum inſignibus gaudent, & ad publicos magiſtratus optimiores, ac nobiliores euehuntur, eo ſemper ordine, vt nuſquam doctores ab licentiatis ſuperentur, habentur quoque in primorum regni numero, & reliquis licentiat, quibus ſors non æque cecidit, ſuis pridie Collegis, ita repente ſuperiores exiſtunt, vt credi vix poſſit, nam vbique potiores partes illis cedunt, & ſpecioſioribus eos titulis compellant. Hi autem licentiat qui à doctorum numero reiecti ſunt, ſi ſpem doctoratus imposterum conſequendi depoſuerint, ad gerendam Rempublicam admittuntur, & licet infra doctores, non tamen inſimos vel in regia vel foris magiſtratus gerunt. Si fortunam denuo tentare placuerit, domum repetunt, ſedulo ſcribendo legendoque exercent, toto inſequente triennio, dum redeunte annorum circulo, in examinis arenam iterato deſcendant. Id quoties libuerit, tentare licet. Et euenit non raro, vt aleam decies ſubeant, repugnante ſemper fortuna, qua ſpe lactati, vitam abique munere publico vniuerſam terunt. Dum aut ſummi, aut nihil eſſe volunt. Huius quoque non leuis atque inferioris ordinis renunciati ſucceſſus, ſuo priuatum volumine ab examinantibus excuditur, adſcriptis vt ſupra, nominibus, & inſigniori quaque ſcriptione. Præter hunc librum, alius etiam quotannis editur, quo doctorum omnium nomina, patria, parentes, officia, & quo in loco ea gerant, deſcribuntur. Ita qui annum hoc volumen inſpexerit, ſciet quam quiſque dignitatem à primo doctoratus anno ad obitum vique, & vbi geſſerit, quibus gradibus honorum vel alenderit, vel deſcenderit, quod apud Sinas pro cuiusque meritis eſt quotidianum. Et eſt in hac graduum conſecutione illud admiratione dignum, quam eiſdem anni Collegæ inter ſe neceſſitudinem contrahant, nam non licentiat minus quam doctores, quibus fortuna vt faueret in eundem annum conſpirauit, ſeſe loco fratrum per vniuerſam vitam habent, ſequē mutuo & propinquos ſuorum Collegarum in omnibus rebus adiuuant, vnanimi ſemper animorum conſenſione, cum ipſis quoque examinatoribus, etiam arctius vinculum neſcunt, quale ſolet inter parentes, ac filios, vel diſcipulos ac magiſtros, debita ſem-

Magiſtra-
tus Sinenſes
ſunt exa-
minatores.

Nullus le-
bor arduum
videtur, vbi
premiis eſt
magnum.

Fidenter
monet d
princeps
imitare.

Militia
nensis.

bita semper veneratione, tametsi saepe contingat, ipsos discipulos altius magistro, per singulos honorem gradus ascendere. Hos etiam honorum gradus iisdem annis ac locis, iisdemque titulis, iis qui militiam profitentur, concedi mos est. Tempus solum in sequentem lunam differri solet. Verum ex eo quod apud Sinas ars militaris iacet, longe inferiore conferuntur apparatu. Et ita pauci ad eos aspirant, ut omnino res misera videatur. Militare hoc examen triplex quoque est. In primo equestri cursu incitatus, sagittas novem expedit: In secundo totidem sagittas in eundem scopum pede fixo collineant. Et qui ut minimum quatuor sagittas ex equo, & duobus è solo scopum attingerent, in tertium examen admittuntur. In quo de rebus militaribus, proposita quaestione, iubentur scripto respondere. Iudices deinde collaro inter se triplici hoc examine, in vnaquaque provincia, ex vniuerso numero licentiatum fere quinquaginta renunciant. Quo anno vero Peguini doctores nominantur, militares quoque ex omni licentiarum totius regni numero selecti, triplici etiam examine praeui, omnino centum militari doctoratu insigniuntur. Doctores ex hoc Collegio facilius quam licentiatum non tamen sine largitionibus ad aliquam praefecturam militare designantur. Vtrique, cum primum renunciantur, siue ii de Philosophico siue de militari sint senatu, supra aedium suarum limen ad familiam commendationem, titulum inscribunt literis cubitalibus, quo significatur, quam quisque dignitatem sit adeptus. Illud ad extremum praetereundum non est. Omnium examinum arbitros ac praesides, siue de re militari, siue de Mathematicis disciplinis, & arte medendi, & longe magis de rebus Ethicis discusso inspicitur, è senatu Philosophico deligi, nec vllum vel Ducem, vel Mathematicum, vel Medicum illis adiungi; quod non parum Europaeis nostris mirum, & fortasse ineptum videbitur. Tanta enim est eorum qui Ethica disciplina praecellunt, apud Sinas opinio, ut omnino videantur aptam de omnino posse ferre sententiam, tametsi extra suae professionis limites longius euagantur.

Hoc vnicui
in illo exa-
mine in-
eptum est.

Honoratiss-
ima Aca-
demia in
qua sincera
iudicia.

Quantum
temporis ad
studia, &
honores A-
cademicos
requiratur.

Philosophia
triennio.

Theologia
quadrien-
nio absolui-
tur.

§. 6. Plurimis hæc verba auctoris retuli, tum quod viri optimi, quique animam suam toties posuit suis in manibus, ut gentis ignota animas lucrarentur, memoriam mecum recolam; tum quia Academiae nostrae, in quibus lapsa disciplina, & ardor discendi extinctus est; ad hunc modum in integrum restitui possint. Audeat simile quippiam princeps, tota Europa nobilissimam Academiam in urbe sua exurgere conspiciet.

Quenam ad hos gradus temporum intervalla requirantur, certo statui non potest. Societas nostra Philosophiae triennium, Theologiae quadriennium constituit. Sic habet Reg. 17. præpos. Prou. Philosophicum cursum triennio absolvent, non autem minore tempore, ubi sunt nostri: si autem soli sint externi auditores, relinquatur provincialis iudicio, quotannis vero, si fieri potest, unus cursus absolvendus, & alter inchoandus.

Et reg. 9. §. 1. Quadriennio ex Constitutionibus Theologiae cursum absoluitur, idque à duobus, vel si omnino aliter fieri non posset, à tribus ordinariis Professoribus, pro diuerso provinciarum usu. Vbi autem tres erunt, tertia lectio erit moralis Theologia, in qua ex professo, & solide explicentur materiae morales, quae ab ordinariis Professoribus, vel omnino praetermitti, vel brevissime perstringi solent. Quam quidem lectionem nostri biennio saltem audiant, alteroque biennio scripturam faciant.

§. 7. Regni Sacri iura hoc in genere seuerissima, refert prudentissimus, & doctissimus Politicorum Petrus Gregorius Tolofanus, lib. 18. c. 9. Ita vero ille refert ex concordatis regni, & summi pontificis. Ad presumptionem probationis scientiae facit tempus, quod

quis in scholis in discendo consumperit, iurisq. civilis studium quinquennio perfici posse docuit Iustinianus: iuris vero canonici septennio, canones. Ex praescripto vero concordatorum, gallicorum, & summi pontificis, pro beneficiis obtinendis in regno Galliarum in vim privilegiorum, nominationum, statutorum, ut collatores ordinarii, aut patroni ecclesiastici, dignitates, personatus, administrationes, officia & beneficia ecclesiastica, in mensibus graduatis, & nominatis assignatis, vacantia, illis graduatis simplicibus aut nominatis illa conferre, aut ad illa eos duntaxat praesentare teneantur, qui per tempus competens in vniuersitate famosa studuerunt. Tempus autem esse competens declaratur decennium in magistris seu licentiatum, aut baccalaris in Theologia: septennium vero in Doctoribus seu Licentiatum in iure Canonico, civili, aut medicina, quinquennium autem in magistris seu licentiatum in artibus, cum rigore examinis, à logicalibus inclusive, aut in altiori facultate. Sexennium in baccalaris simplicibus in Theologia: Quinquennium vero in baccalaris iuris canonici aut civilis, in quibus baccalaris iuris canonici & civilis, si ex utroque parente nobiles fuerint, triennium sufficere decernitur. Simples graduati dicuntur ibi, qui nominationes non habent, nec favore etiam tanto ac qui habent in consequendis beneficiis donantur, tempus illud ante ademptionem graduum studiorum desideratur completum, ad effectum consequendi privilegium acceptandi beneficia debita per concordata graduatis simplicibus, vel nominatis, vacantia certis mensibus, prout definitum, & distinctum fuit.

Gallica A-
cademia ad
nominatio-
nes benefi-
ciorum mul-
tum requi-
runt tem-
poris.

Tempus studiorum perficiendorum in praedictis est iuris positum, ad effectum privilegii consequendum, sed in aliis potest esse arbitrium magistris, qui promouendos possunt suo iudicio vel ante, vel post illud probare. Artes longae, vitae breues, & ut quis possit discere, tempore indiget, ut postea possit docere.

§. 8. Verum hoc fateatur esse iuris politium, in aliis est arbitrium, nam ob ingeniorum diuersitatem alii citius, tardius alii ad eruditionem veniunt. Temporis igitur illa ratio instituenda est, quae mediocribus ingeniis sufficiat, maximis non sit onerosa, & quam tarda ingenia magno labore pene attingant.

Facultas Theologica Moguntina, quae iam annos quinquaginta magna omnium utilitate floret, ita statuit tit. 4. §. 2. Nolumus vllius aetatis, aut temporis studiorum rationem haberi in promotionibus, nisi & cognitione rerum Theologicarum conuenienter ad gradum qui petitur, & honesta conuersationis, ac vitae testimonio promouendus commendetur. Nam infames Apostatas, aut peruersis moribus notorie praeditos quantacunque doctrina excelluerint, omnino promotionibus arcemus.

Moguntia
nec tempus
studiorum
sine doctri-
na, nec do-
ctrina sine
moribus ad
promotionem
sufficit.

Temporis enim iactura, sine profectu, ad rem nihil facit, tempus tamen describit §. 4. Item statuimus & ordinamus, ut nemo ad praedilectionem, vel gradum Baccalaureorum Biblicorum admittatur, qui ut minimum non audierit praedilectiones Theologiae ordinarias per duos annos: ad gradum vero Baccalaureorum sententiariorum ante tertium annum expletum nemo admittendus est, ut inchoare possit praedilectionem tertij libri sententiarum, qua inchoata censetur Moguntina. Baccalaurei formati: Licentia vero gradum nemo, nisi elapso anno quarto studiorum Theologicorum consequatur.

Tempus
Theologici
cursus in
Academia
Moguntina.

§. 9. Nunc etiam mala Academiarum recensenda sunt; neque enim politici est illa dissimulare, quae in totius reipublicae perniciem erumpunt. Ac primo quidem multis locis, ad honores Academicos indigni promouentur. Vetus illa querela est; propter quam Academiis multi oderunt, nonnulli euerfas esse cupiunt. Sed iniuria, ad magistratus civiles, ad tribunalia, ad diadema & sceptrum quoties metu, spe, precio, imo & per flagitiosa obsequia euehuntur illi, quos seruos habere vir honestus nollit? Ecclesiae quoque opulentia, crebro pessimis, non saepe optimis obuenit. Quid igitur mirum est, si vitia quibus tota Respublica premitur, Academicos quoque afflent, & sensim inficiant? Fateamur igitur ita esse, & viris doctissimis nunquam deesse quod emendent. Me accusatorem Academiae non habebunt. Iam olim

In laudanda
republica
saepè ranti-
tas, in deteg-
gendis erra-
tis sinceri-
tas cerni-
tur.

Tota respu-
blica cum
neuos ha-
beat, non
potest esse
immunis
vniuersitas.

Academia
que promo-
uent indi-
gnos ipso iure
priuantur
privile-
giis.

Imperitia
astuta am-
bitio facit.

Doctores
bullatos ipsi
pontifices
obdicant.

Academia
ipsa indi-
gnos pro-
mouent.
Experien-
tia summa
est argumē-
tum.

Indigni
promotio
letale cri-
men.

Impostura
est indigni
promotio.

Academia
imperitis
gladiū pra-
bent.

monuit Concilium Constantiense. Item ut de cetero
floreant sapientia, & vigeant literarum studia, nullus ad ti-
tulo graduum, & honorum assumatur, nisi idoneus, & ap-
probatus moribus, & scientia, atque bene meritis: nec ita le-
uis, & nimium precipitata promotio fiat. Nam ut notum
est, & multis ridiculosum, multi magistrorum nomen obti-
nent, quos magis adhuc discipulos esse deceret, contra facien-
tes aut venientes, privilegii regalibus eisdem vniuersitatibus
concessis, ipse iure priuentur.

Ipsis pontificibus, ambitio imperitorum im-
pedit. Praxin ostendit Petrus Gregorius l. 18. c. 9. §. 7.
Refert Iulius tertius summus pontifex in constitutione edita
sexto Februarij millesimo quingentesimo quinquagesimo se-
cundo, absum quandam emendauit, quod multi iuris ciuili,
& canonici ignari, ad doctoratus gradum aspirantes inde-
bite, sub pretextu quod in aliqua vniuersitate studij genera-
lis operam dando in tantum profecerint, quod idonei existant,
licentiam à sede Apostolica obtinerent, vel extorquerent, ut
ab aliquo prelato, seu à persona in dignitate Ecclesiastica con-
stituta, etiam de propitiis extorquendo, insignia doctoratus
in Romana curia suscipere valerent: & eiusdem licentia præ-
textu examine ad id requisito, & aliis necessariis desuper mi-
nime adhibitis, contra sacrorum Canonum statuta, & iuris
dispositionem, in illius doctoratus dignitatis opprobrium, se
ad illius gradum faciebant promoueri, vnde gradus ex præ-
missis vilescerebat, illudque emendans disponit S. Pontifex ne-
minem de cetero in vrbe creari posse doctorem nisi à Collegio
Aduocatorum consistorialium, non obstantibus privilegiis &
licentiis in contrarium concessis.

Hinc nihil hodie vilius, aut suspectius doctoribus
bullatis, quamuis multi insigni eruditione polleant,
cum tamen illi quos Pontifex, vel Imperator eo ho-
nore dignatus est, summo loco haberi soliti fuerint:
Verum præsumitur, non quidem in iudicio, sed ho-
minum opinione, fraudulentia: nec minor tamen in
ipsis Academiis error est. Ad experientiam appello
causas defendant doctores, disputent magistri. Rho-
dus, & saltus suspicionem meam refutabunt.

Mali tanti causa est, mundo ipso potentius, au-
rum; Dum enim pecuniæ inhiant nonnulli Acade-
mici, quibusuis honores suos prostituunt: Et multo
gratiores sunt, imperiti, qui examinis seueritate mu-
neribus mitigant, quam qui eruditione, & doctrinā
insigni documento prouocant. Credo interdū pau-
perem Academicorum, ad ea lucella illos deicere,
sed aliud quiduis agendum potius; quam pecora &
trunci ad cathedras doctorum trahendi: Tales enim
promouendi sunt, ut si leges interirent, recte tamen
docerent, & viverent. Hæc autem tum ipsis, tum
principibus consideranda propono.

§. 10. Primo. Doctoratum in facultate Theolo-
gica, Iuridica, Medica, ab eo qui se indignum esse no-
uit, nec sine peccato mortali suscipi, nec ab aliis con-
ferri posse, si indignum esse nouerint. Ita Syluester
de doctorib. §. 4. Nauar. de pecc. mag. & doctor. c. 25.
Arm. Aluar. Pelag. l. 2. d. planctu Eccl. Sa. in aphorif.

Causa magis est, quia Rempublicam, atq; Eccle-
siam fallunt, & in magna re, qui enim tibicinem im-
peritum canendi voluptatibus principis offerre non
audeant, illi populum, principumque salutem a-
lienæ imperitiæ obicere non verentur. Gradus vero
illi dantur, ut Ecclesia idoneos habeat doctores, qui
hæresibus resistent, infideles conuertant, & credunt
tum principes, tum Episcopi Academiis, à quibus sine
gravi scelere falli, & irrideri non possunt. Sunt vero
sua facilitate rei omnium, quæ inde sequuntur, malo-
rum. Si indoctus Theologus, aut fidem ignorantia
prodit, aut aduersarios conscius suæ imbecillitatis fu-
git; Si clientem perdit indoctus patronus, si clinicum
medicus inexpertus curandum suscipit, letifero se
crimine obstringunt; quia lucri causa proximos in
salutis, vitæ, & fortunarum discrimen præcipitant:

& ut tantum possent Academica auctoritate fulti li-
centius grassantur.

Accedit propria singularum fides, officiumque:
doctores enim qui sunt in senatu Academico, vel
promissione, vel etiā iuramento obstringuntur, ne in-
idoneos admittant. Nostra facultas t. 7. §. 4. Omnes
inreuerando confringit; Se fidele testimonium de Baccalau-
reis in Theologica facultate cum legitime interrogantur,
perhibituros. Itaque recte Syluester etiam perituro ob-
ligatos censet, qui indignum admittunt.

Quamuis autem nunquam docturi videantur, aut
causas acturi, aut sane praxin medicinæ exercituri, ita
ut abesse periculum videatur, non tamen sine mor-
tali peccato testimonium eruditionis publicum de-
cerni indoctis potest. Nam forte occasio, aut neces-
sitas, ut sunt rerū humanarum omnia incerta, id exi-
get, atque ita nihil nisi inanem titulum, & si hæc
nus latuerit, auctoritatem nocituram adferet. Hoc
cauere prudentis est, ne furioso gladio, ne imperi-
to iudicandi, aut docendi potestatem committat,
quamuis enim furiosus gladio, quandoque recte ut-
tur, nunquam furioso recte datur gladius. Et quan-
quam casus operam imperiti medici aliquando fa-
ciat salutarem; improba tamen est temeritas illius,
qui artem in alieno corpore experitur.

Quod si nullum vnquam detrimentum priuile-
giata, & doctorali inscitia allaturi sunt, graue tamen
peccatum est; & reipublicæ perniciosum eruditorum
insignia, stolidis pecudibus appingere. Nec princi-
pum, fundatorumque honestissima voluntas, sine sce-
lere eludi potest. Si enim totius Reipublicæ interest,
ne fortium virosum, & bene meritorum præmia in
se versuti, & callidi deriuent, certe maximum sentiet
detrimentum, si doctrinæ, & prudentiæ testimonio
falso decorati incedant illi, qui adeo rudes sunt, ut
doceri vix queant. Nam præterquam quod honores
illi penitus contemnuntur; Si tam indignis, quam
dignis contingunt, aliud etiam malum oritur, quod
multas Academias pessum dedit. Omnium adole-
scentum ignauia, ociumque, & inde erumpens dif-
folutio, libidineque. Si enim ad Academicorum
honorum arcem, tam pecuniosa imperitia, quam la-
boriosa scientia deducit, multi paucorum nummo-
rum iactura, longi temporis maximos labores, facile
rediment. Tristissimos istius Academicæ perniciæ
effectus, multæ vniuersitates experiuntur, in quibus
à multis annis, à gradibus nemo arceatur, & carimo-
niæ loco examen duntaxat agitur. Quis enim di-
ligentior in literis est, ut gradum consequatur, aut cui
merus repulsæ marcorem excutit, si diuites indoctos
summo loco, quasi eruditione venerabiliores stare
videt?

§. 11. Sed neque opibus Academia illa præuari-
catione consulitur; nam postquam vulgata sunt in-
dignis insignia, postquam turba fecit contemptibi-
les, primo nobilitas honores illos spreuit, nunquam
factura, si in illis vera eruditionis testimonia esse ag-
nosceret. Magnum hoc vulnus est vniuersitatum,
nobilissimam iuuentutis partem amisisse. Vidi nobi-
lissimos adolescentes, magnatum filios, principum
cognatos, omnes studiorum partes assidue, diligen-
terque tractare, magistrorum testimonia postulare;
sed gradus Academicos, hoc est, publica testimonia
contemnere. Quod enim communiter tam doctis, quam in-
doctis conceditur, non est, (dicebant) testimonium eruditionis;
sed inutiles carimonia hominum ociosorum, & ambitiosorum.
At vero Ecclesia doctores nullo modo contemp-
tose esse vult, cum tam multa, & grandia illis committat.
Quantum Concilium Tridentinum doctoribus tri-
buit fess. 22. c. 2. de reform. explicuit. Quicquid, post hæc
ad Ecclesias cathedrales erit assumendus, is non solum natali-
bus, etate, moribus, & vita ac aliis, quæ à sacris canonibus re-
quirun-

Indignum
promouen-
tes sunt per-
turi.

Ipsa hono-
rum pro-
fatio, &
vilis gra-
ue crimen
est.

Graduum
prostitutio
dissolutio-
nem, ocium
inducit.

Si dignos
querimus,
pauci pro-
mouendi
sunt.

Diuitie e-
ruditionis
honorem
sepe præci-
puit.

Nobilitas
Academi-
cos honores
probo du-
xit, post-
quam vul-
gati sunt
indigni.

Ecclesia do-
ctores vult
esse hono-
ratos.

MERITO
promotus.

quiruntur, plene sit praeclusus, verum etiam in sacro ordine an-
tea, saltem sex mensium spatio, constitutus. Quarum rerum
instructio, si eius notitia nulla, aut recens in curia fuerit, à se-
dis Apostolica legatis, seu nunciis provinciarum, aut eius ordi-
nario, eoque deficiente, à vicinioribus ordinariis sumatur;
Scientia vero praeter hac eiusmodi polleat, ut muneris sibi in-
iungendi necessitati possit satisfacere. Ideoq. antea in Vniuersi-
tate studiorum Magister, siue Doctor, aut Licentiat in sa-
cra Theologia, vel iure canonico, merito sit promotus, aut pu-
blico alicuius Academiae testimonio idoneus ad alios docendos
ostendatur. Quod si regularis fuerit, à superioribus suae reli-
gionis similem fidem habeat. Praedicti autem omnes, vnde in-
structio, seu refectio erit sumenda, hac fideliter, & gratis
referre teneantur: alioquin eorum conscientias grauiter one-
ratur esse scient: ac Deum, & superiores suos habebunt ultores.

§. 12. Quid grauius dici posset à generali Conci-
lio, in eos, qui prandiolis, & paucis nummis, publi-
ca illa testimonia diuendunt?

Examine clericorum, doctores praeficit eadem Sy-
nodus sess. 24. cap. 18. de refor. Sini vero hi examina-
tores, Magistri seu Doctores, aut Licentiat in Theologia, aut
iure Canonico, vel alij Clerici, seu Regulares, etiam ex ordine
mendicantium, aut etiam seculares, qui ad id videbuntur ma-
gis idonei, iurentque omnes ad sancta Dei Evangelia, se qua-
cunque humana affectione postposita, fideliter munus executores.

Quid vero illi de scientia aliorum iudicabunt, si
sua ambitione, si academico periurio facti sunt ipsi
doctores? Si fal infatuatum fuerit, in quo salietur?
Eadem sessio cap. 12. Archidiaconus iubet esse magi-
stros, vel licentiatos in Theologia, vel iure canonico. Et c. 16.
Vicarii Episcopi constituuntur. Hac cum Ecclesia
constituitur, tantum Academicis testimoniis tribuit,
quantum vix vlli alteri, ideoque merito contra pra-
uaricatores, Deum ultorem inuocat. Eadem in ius-
tis, & medicinae doctoribus esse ratio. In illorum e-
nim consiliis res publica, tota pene versatur, in ho-
rum scientia multorum, atque etiam principum, &
magnum vita.

§. 13. Quid vero de magistris artium, & baccalau-
reis? Non defunt, qui indignos à peccato mortali
excusent, siue gradum imperiti suscipiant, siue conse-
crant. Nulla enim Reipublica pars illis committitur,
quamuis igitur stolones togatos, epomide, pileo, an-
nulo adornent; neminem tamen fallent, quia rebus
nondum admoventur. Ego contra sentio, indignos
baccalaureatus, aut magisterii Philosophici insigni-
bus ornare, peccatum esse mortale. Primo quidem
ob iuramentum quo multis in Academiis examina-
tores adiguntur, ut promittant indignos non admif-
suros; itaque fundatores, & Academiæ quæ iura-
mentum postulant, rem grauem esse censent; hinc
consequitur, ut etiam illi, qui quamuis iusiurandum
non dixerint; promissione tamen fidelitatis tenen-
tur, ut in re graui, publicum testimonium falsum sine
grauis peccato dare non possint. Deinde; Multa et-
iam magistris artium committi solent; disputandi,
docendi, examinandi alios, promouendique pote-
stas. Quæ ubi imperitis collata fuerit, necesse est stu-
dia illa, quæ Reipublicæ sunt necessaria, capere ma-
gna detrimenta, quæ cum maiora sunt, quam pecu-
narium damna, hic quoque crimen cernitur. Cum
enim numerosa sit in Academiis iuuentus, quæ Phi-
losophiæ operam nauat, contemptu honorum Aca-
demicorum, constat ipsos ardorem studendi restin-
guere, est exerte ipsam iuuentutem corrumpere.
Contemnuntur autem, cum delinunt esse testimonia
eruditionis. Et quo maiore vestium, conuiuiorum,
carminum, comitatuum apparatu carimonie illa
peraguntur; eo apud confcios suæ, atque alienæ in-
icitia maiore ludibrio habentur. Quia spectatiore
pompa, testimonia falsa, leuitasque Academicorum
producitur. Haud paucæ sunt Ecclesiæ Collegiata,

quæ Baccalaureatum, aut magisterium requirunt,
quas fallere non modo est turpe, sed etiam crimino-
sum. Denique qui promouent indignos, cum non
semper, nec omnes possint euehere, nisi omnem di-
sciplinam evertant, vehementer infamant eos, quos
repellunt, magna enim est infamia, ne inter indoctos
quidem locum habuisse, ne Myforum quidem extre-
mum esse. Atq. hinc ille contemptus oritur, cum pri-
mus locus non est magno honori, & vltimus contu-
meliâ trahit ingentem. Quomodo vero cognoscam
dignos & indignos? Aut quæ normæ discriminis?

§. 14. Res ardua est, quæque excusationum late-
bras aperit illis, qui disciplinam dissolunt, nec Aca-
demias scientiarum flore, & studio, sed pomparum
inanibus meriuntur. Retegam tamen illa arcana, &
prætextus auferam.

Inter eos qui digni doctoratu censentur, magnum
est discrimen, & ut philosophi loquuntur, latitudo.
Augustinus, & Hieronymus doctores sunt; nec ta-
men eo nomine nō digni, Eucherius, Prosper, alij;
nam Augustinum semel Ecclesia habuit, multis vero
in singulos annos doctoribus indiget. Non igitur ad
vnam normam, exigenda est eruditio. Quis enim
nunc aut doctor, aut Episcopus creatur, qui non lu-
bens, volens se Augustini discipulum fateatur?

Nullus magister, aut doctor eius scientiæ creari
debet, qui eam docere non possit. Nam magister, &
doctor à docendo ita nominantur. Deinde plerisque
in Academiis qui promouentur, etiam iureiurando
ad docendum astringuntur. Facultas philosophica à
suis hoc iuramentum exigit. Postremo iurabunt, se vnum
annum integrum à promotione, in nostra facultate praeleg-
do, ac docendo duraturos, ac eodem anno semel publica dispu-
tatione praesidere velle. Quomodo iurabit doctorum ea,
quæ non didicit? Irrisorium hoc iuramentum est, si
aliquis iuret se doctorum literas. Ecclesia & res publi-
ca tanto sumptu illa magisteria, doctoratusq. ad do-
cendum, ordinauit, ut optime monuit Syluester de
doctorib. §. 4. Ecclesiam omnia illa, non modo phi-
losophiæ, & maiora studia ad docendum referre, sed
linguarum etiam cognitionem docent canones. To-
tam rem exposuit extr. de magistris Clemens V. in
Conc. Vienn. c. 1. Inter sollicitudines nostris humeris incum-
bentes, perpeti cura reuoluimus, ut errantes in viam veritatis
inducere, ipsoque lucrifacere Deo, sua nobis cooperante gratia,
valeamus: hoc est, quod profecto desideranter exquirimus, ad
id nostræ mentis sedulo destinamus affectum, atque circa illud
diligenti studio, & studiosa diligentia vigilamus. Non ambi-
gimus autem, quin ad huiusmodi nostrum desiderium asse-
quendum, diuinorum eloquiorum sit expositio congrua, ipso-
rumq. fidelis predicatio admodum oportuna. Sed nec ignora-
mus, quin & hac promi noscantur inaniter, vacuaque redire, si
auribus linguam loquentis ignorantium proferantur. Ideoque
illius cuius vicem in terris (licet immeriti) gerimus, imitantes
exemplum, qui ituros per vniuersum mundum ad euangeli-
zandum Apostolos, in omni linguarum genere fore voluit eru-
ditos, viris catholicis notitiam linguarum habentibus, quibus
vriantur infideles precipue, abundare sanctam affectamus Ec-
clesiam, qui infideles ipsos sciant, & valeant sacris institutis in-
struere, Christicolarumque collegio, per doctrinam Christiana
fidei, ac susceptionem sacri baptismatis aggregare: Vrgitur
peritia linguarum huiusmodi, possit habiliter per instructionis
efficaciam obtineri: Hoc sacro approbante Concilio scholas in
subscriptarum linguarum generibus vbicunq. Romanam cu-
riam residere contigerit, nec non in Parisiensi & Oxoniensi,
Bononiensi & Salamantino studiis prouidimus: Statuentes, ut
in quolibet locorū ipsorum teneantur viri Catholici sufficien-
tem habentes Hebraicæ, Arabicæ & Chaldaee linguarum noti-
tiam: duo videlicet vniuscuiusq. linguae periti, qui scholas re-
gant inibi, & libros de linguis ipsis in Latinum fideliter trans-
ferentes, alios linguas ipsas sollicite doceant, earumq. peritiam
studiosa in illos instructione transfundant: instructi & edocti
suffici-

Ecclesiæ col-
legiata qua
in suis gra-
dum requi-
runt, eru-
ditos, non
titulares
magistros
volunt.

Quam tur-
pe indocto-
rum esse vl-
timum?

Inter do-
ctissimos
magnum
est discrimē
eruditionis.

Flagitiose
doctor crea-
tur, qui do-
cere non po-
test.

Sine impo-
stura igna-
ri lingua-
rum ad hac
euehi non
possunt.

sufficienter in linguis huiusmodi, fructum speratum possint (Deo autore) producere, fidem propagaturi salubriter in ipsos populos infideles. Quibus equidem in Romana curia legentibus per sedem Apostolicam, in studiis vero Parisiensibus per Regem Francia, in Oxoniensibus Anglia, Scotia, Hybernia, ac W. alia, in Bononiensibus per Italia, in Salamantino per Hispania pralatos, monasteria, capitula, conventus, collegia exempta & non exempta, & ecclesiarum rectores in stipendiis competentibus, & sumptibus volumus provideri: contributionis onere singulis iuxta facultatem exigentiam imponendo: Priuilegiis & exemptionibus quibuscumque, contrariis nequaquam obstantibus: quibus tamen nolumus quoad alia preiudicium generari.

Ab Academicorum fidelitate salus Reipublice pendet.

Hæc consideratio omnes Academicos mouere debebat, ut magno delectu, seuero examine ad honores admittant. Id quod facile præstabant, si à fide sua incolumitatem sanæ doctrinæ, atque adeo Reipublice pendere iudicauerint. Cumque animaduertant Episcopos, Reges, Principes tanta sollicitudine, tanto sumptu, priuilegiisq; doctos, & gnauos quærere pro Ecclesia, ac Reipublica viros, pessimi exempli esse intelligunt, ipsa scientiarum sacraria contemptui habere, discentium alacritatem retundere.

Academia Moguntina seueras examinandi leges habet.

§. 15. Hoc constituto varia, & non leui examinatione, doctrinam auditorum explorent. Moguntina Academia seueras habet, & dignas, quæ ubique florent, leges. Si quispiam enim in facultate Theologica honores Academicos petat. Primo necesse est, ut apud senatum temporis, exercitiorum, profectusque sui testimoniū professorum suorum habeat, nisi enim illi testentur dignū videri, qui examen subeat, à limine repellitur; deinde admissus disputationibus quinque publicis eruditionem suam probare cogitur; Iuris periti suos ita exercent, ut si quem prima disputatione probauerint, illi deinde aliam legem assignent, ad quam exponendam, defendendamque se viginti quatuor horarum spacio præparet, quæ exagitatio, excussioque tam ferua est, ut nemo facile nisi probe instructus se discrimini committat. Medicorum etiam seueræ sunt in examine leges, & feruæ disputationes, adeo ut haud facile quisquam indoctus hic doctoratus pulset ostia.

Artium facultas serio suorum eruditionem explorare tenetur.

Facultas artium liberalium, præter quotidianas exercitationes, testimoniaque professorum, in omnibus artibus, etiam eloquentia, poësi, mathesi examinari instituit, & singulos seorsum explorando, totam pene philosophiam inquiri: Omnes enim examinatores promittunt, se nullum insufficientem, aut parum idoneum admissuros. §. promiss. mag. Tentatorum. Vnum igitur examen est, quod toto tempore studiorum perdurat, dum vel in propria schola teste magistro, & condiscipulis profectum suum probant, vel publicis per annum disputationibus, & omnium philosophorum conuentu ingenii specimen præbent. Alterum quo à deputatis magistris priuatim interrogantur. Qui quamuis in aditu examinis promissionem duntaxat præstent, ex alia tamen causa, etiam iureiurando obligantur: Ante promotionem enim inter cetera sic iurant: Item quod fidele testimonium de bacca-laureis in facultate promouendis sint præstaturi, quoties super hoc debite fuerint requisiti. §. iuramentum recipient: licentiam & insignia.

Examinatores Moguntini iurati.

Huius curæ cautionisque neglectu, non modo aliis in Academiis indocti, sed hæretici etiam intruduntur in Ecclesias, & Academiæ; nam indoctæ Academiæ hæreses subtiliores ne nosse quidem, nedum arcere possunt. Multum, (inquit Petrus Greg. l. 18. c. 9. de rep.) etiam nocuit Reipublica quod professores aliqui reperiuntur parum timorata conscientie, & non considerant quale pecus arcadicum intrudent ecclesiis & subfellis, ad gratiam sæpe gradus prophanis concedentes: nec considerant, se reddendos rationem coram Deo & hominibus de tanta in probandis studiis negligentia. Intrudunt quog; aliquando

in cathedras hæreticos, ex quibus virus & perniciem aut pestem reipublica sequi necesse est. In quibus emendandis opus est reformatione diligenti, quæ facile erit rectoribus & conseruatoribus, seu episcopis & principibus, si studia reuocentur ad institutum scopum in erectione, & viri docti boneque conscientie & integre fidei, præficiantur, & si ij qui pertinaciter in errore vel malitia perseverant, emendantur.

§. 16. Quod si Academicici ipsi suarum rerum curam deponant, nec super fama sua, nec super reipublice salute laborem moliantur; Episcopis & principibus ea cura incumbet. Fecit id Albertus Brandeburgicus S. R. E. Cardinalis Archiepiscopus Moguntinus, ut tum acta, tum præfatio statutorum facultatis artium testatur. Non ignoto visitationem, & reformationem difficilem duramque videri. Sed præstat moneri viros doctos, & Academiæ restaurari, quam perire iuuentutem. Nec ratio omnia corrigendi deesse potest. Nam primo, omnes etiam licentia, & doctores pro nominationibus beneficiorum, & ordinibus examinentur; nec stetur iudicio Academico, si solent illo imperiti ad gradus promoueri. Lites inde orientur & tumultus, sed facile ea mala princeps sedabit, alioqui priuilegia relinquet. Videtur (inquit Petrus Gregorius l. 18. c. 9.) pralatus iniuriam facere Vniuersitati, volendo eius graduatum examinare, imo iniuria fit principibus, quod indignos existiment, quos ipsi idoneos iudicant inquiri de idoneitate impetrantium, nec vult eum examinari, cum sit iam probatus, in aliis.

Sicuti Episcopus non potest examinare præsentatum ab Abbate, cum sufficiat Abbatis testimonium. Nam si Episcopo daretur examinatio graduatorum, aut nominatorum, aut præsentatorum ab Vniuersitatibus & Abbatibus, nunquam inueniret graduatum aut nominatum doctum, aut sufficientem, etiā si esset Bartolo vel Panormitano similis, nisi esset illi propitius: quod & locum habet in istis censoribus Pharisæis vicariis Episcopis, qui tanta stultitia & presumptione & superbia obcecantur, ut nullum putent aliquid scire, quin illis aduleatur, vel applaudit, imperiti, qui nisi quod ipsi faciunt, nihil rectum putant. Quare semper præsumendum potius pro actu Vniuersitatis, si debita forma factus fuerit, & pro probabilitate persone.

Hæc ille de reformatione optime, & prudentissime; non tamen assentior, cum negat oportere graduatum examinari. Nam si causa probabilis est de eruditione illius dubitandi, non modo potest Episcopus, sed etiam debet eum, quem animabus præcitat, examinare. Fatetur ipse Petrus eodem capite §. 6. Possunt ex abusu & corruptione professorum, quemadmodum experientia didicimus, plura incommoda, & mala Reipublica inferri: maxime cum indignis, & pecunia nudinatione gradus conferuntur. Hoc si ille experientia didicit, si quotidie Episcopi, & Principes per mala, & incommoda Reipublice discunt, cur potius illa mala ferre, quam dubium examinare debent? Trident. Concil. sess. 7. c. 13. omnes examini subiicit, exceptis illis, qui præsentantur ab vniuersitatibus. Præsentati, seu electi, vel nominati à quibusvis ecclesiasticis personis, etiam sedis Apostolica nunciis, ad quævis ecclesiastica beneficia non instituuntur, nec conferuntur, neque admittuntur, etiam prætextu cuiusvis priuilegiij, seu consuetudinis, etiam ab immemorabili tempore præscriptæ, nisi fuerint prius à locorum Ordinariis examinati, & idonei reperi. Et nullus appellationis remedio se tuere possit, quominus examen subire teneatur. Præsentatis tamen, electis seu nominatis ab vniuersitatibus, seu collegiis generalium studiorum exceptis.

Sed tamen sess. 24. cap. 18. reuocari exceptio videtur, cum magis magisque vniuersitatum sinceritate corruptam animaduertetur. Cum enim indocti doctores priuilegio non fruantur, Academiæ quæ indoctos promouent, non possunt illis priuilegia communicare, non ergo possunt indocti uti priuilegiis doctorum. Ita ipse Gregorius lib. 18. cap. 9.

Neque

Si Academicici sunt negligentes Reipublice reformari.

Non præsumitur bene, si sæpe seculi vniuersitas.

In graui causa cum dubium est, examen abhibetur necesse est.

Omnes examinandi, excepti quibusdam.

Indocti non possunt doctores priuilegio muniti.

Neg. doctor indoctus debet frui privilegio doctorum. Et certe tales qui titulo tenus doctores sunt, & qui neglectu studiorum, quod iam didicerant, amiserunt, digni essent qui iterum examinarentur, non quidem ab his qui volunt videri Rabin, nam cecus cecum duceret, sed a magistris erudit, probatis professoribus, bona conscientia, & a timentibus Deum, a rectoribus & reformatibus scholarum, qui certe non minus necessarii sunt in Republica, quam visitatores Ecclesiarum. Sed tales essent deputandi, qui in professionibus seu facultatibus reformandis essent peritissimi, & munere Professorum perfuncti laudabiliter fuissent, veterani & emeriti, & non aliunde, vel alii.

Nec inficias inus, quin & equum & salutare Republica putamus, approbatur semel in Doctorem, posse iterum reprobari, si postea inveniatur per reformatores praeceptis, vel per ipsos Magistros qui ante approbaverunt insufficiens: imo & insignibus posse privari, saltem privilegii. Nisi casu, vel morbo, vel senectute, fuerit scientia amissa.

Sic Gordianus Casar: Grammaticos seu Oratores, decreto ordinis probatos, si non se vires studentibus praebeant, denuo ab eodem ordine reprobari posse incognitum non est. Nam & in his versatur publica utilitas, cum propter presumptionem doctrinae Doctores ad multa publica officia, & beneficia Ecclesiastica admittantur, & imperitia eorum multos ita deceptos ledat.

Quare examinatus, & probatus, in gradu Licentiae, potest in examine Doctorum reprobari: cum ex nova causa potuerit se inutilem reddere, veluti si sit magna temporis distantia inter licentiam, aut prolatum, & doctoratum petitum: vel quia vno tantum examine fuerit approbatus, & alia super sunt, secundum ea, quae notat Abbas Panormitanus.

Sic Syluester de doct. §. 5. Quanto quaritur, quare requirantur doctorado, ne reprobetur, sed approbetur? Et dico, quod scholaris reprobari potest, non solum propter defectum scientiae, quae scilicet iudicanda est sufficiens arbitrio doctorantium, sed etiam morum: ut probatur in L. magistros. C. de profes. & medi. l. x. iuncta de. 11. de magi. & ita servat consuetudo. Vnde sex requiruntur, in promouendo ad dignitatem magistrerii. P. primo docendi peritia, id est scientia. Secundo docti facundia. Tertio subtilitas interpretandi. Quarto docti copia. Et hac habetur in l. vnica. C. de profes. qui in vr. Const. lib. 12. Quinto excellentia morum: ut in d. L. magistros. Sexto, morus fortitudinis, ut sciat aduersus vim fortitudinem resistere, lib. reddatur. C. de profes. & medi. l. x. Vnde pauci attingunt dignitatem doctoratus, ut dicit Bar. post Cy. in l. omnes populi ff. de iust. & iur. Et qui tempore approbationis habuit has condiciones, si postea efficiatur inutilis, degradandus est a doctoratu, ut in l. Grammaticos C. de profes. & medi. l. x. Reprobari enim potest doctor, vel magister ut in l. 11. C. eo. & no. Bar. in l. sed & reprobari ff. de excu. tu. in princ. ubi rex. dicit medicum posse reprobari, & idem in l. vi gradatim. §. reprobari ff. de mu. & ho. sed non sine causa l. Pomponius scribit ff. de nego. gest.

Si igitur doctor ille degradandus est, non potest esse capax nominationum, nam de doctis, & legitime promotis loquitur. Id adeo cognoscere licet, ex concordatis Franciae, & summi Pontificis. Verba pacti sunt. Sed illarum (Ecclesiarum Cathedralium) occurrente huiusmodi vacatione, rex Franciae pro tempore existens, vni grauem magistrum, seu Licentiatum in Theologia, aut in vtroq, seu in altero iurium Doctorem, aut Licentiatum in vniuersitate famosa, & cum rigore examinis, & in 27. sua aetate non ad minus constitutum, intra sex menses a die vacationis Ecclesiarum earundem computandos nobis, & successoribus nostris Romanis Pontificibus, seu sedi praedicta nominare, & de persona per Regem huiusmodi nominata, per nos, & successores nostros, seu sedem praedictam, provideri.

Quis dubitet Ecclesiam talem in Concil. Trident. petere, qualem describit, in Concordatis Francis? §. 17. Ex Rebus aut dicto, varios in Francis, & vicinis Academiis esse promotionum titulos. Quaedam n. vniuersitates non concedunt licentiam, cum hac clausula: de rigore examinis. Sed vel cum clausula, de gratia, pro ignaris. Vel de bona iustitia pro medio crite doctis. Vel de bona, & mera iustitia, pro di-

uitibus, & ciuibus, vel de bona, & mera iustitia, & bene merito pro doctissimis, vel fauorem habentibus. Quos titulos, nemo non videt perneciem esse omnium artium, ac scientiarum, dum eodem elogio doctissimus, & diues, doctissimus, & cui fauetur Republicae obtruditur. Si igitur more Chinenfi, legibus Europae doctorculi, & magistruli titulares, ad incudem reuocentur, Academici iure iurando nouo obstringantur, alii Theologi iam spectati examini interesse iubeantur. Doctores iuris plures audient examinandos, facile integritati Academiae restituentur, summa est, si indignos promouere pergit Academia, puniatur; & si opus est, dignitatibus excidant perneciole gratiae auctores. Pertinet ad principem non minus ea cura, quam viarum, & arcium, & classis restauratio: tanto magis, quanto maiore periculo peccatur. Olim impostores quastus causa, se promotos esse mentiebantur, & docere aggrediebantur, in eos grauius a magistratu est animaduersum. Et merito id factum tradit Panormitanus in c. quoniam Extr. de magistris, & ceteri dd. in l. Eos. de falsi. Non multo leuius est doctrinam mentiri, quam promotionem; nam promotio signum est doctrinae, quod illi praefuerunt falso. Nam & ille impostor est, qui hederam, vacuo dolo suspendit, qui quaebram titularum, sine corpore doctrinae, miseris auditoribus ostentat.

§. 18. Deniq; nouae, atq; amulae Academiae, quae veterum torporem excitent, erigantur. Multae veteres sunt, & quasi effectae, nec iuuentute, nec magistris florentes, dedidicere iam quiete doctorem agere, famae petitores, plausu antiquitatis solitudinem suam consolantur, nec reparant vires, vigoremque pristinum, similes illi, de quo canit Lucanus.

Stat magni nominis umbra,
Qualis frugifero quercus sublimis in agro,
Exuias veteres populi, sacra atq; gestans
Dona Ducum, nec iam validis radicibus harena
Pondere fixa suo est, nudo sive per aera ramos
Effundens, trunco non frondibus efficit umbram,
Sed quamuis primo natus casura sub Euro,
Tot circum syluae firmo se robore tollant,
Sola tamen colitur.

Huic in vicinia legitimi interualli, viuam, & labore exercitam, nouaq; iuuenta nitidam constituat princeps, amator eruditionis, Talem inquam in qua non tantum nomen, & fama Academiae,

Sed nescia virtus
Stare loco, solusque pudor non vincere miles
Hic nouus hostiles feriet forti impetu turmas;
Acer & indomitus, quo mens, quo iura vocassent,
Ferre manum, & nullos studiorum horrere labores.
Successus vrgere suos, inflare fauori
Numinis, impellens quicquid praeclara petenti,
Inuidia obiecit.

Experire princeps, stimulos dabit amula virtus.

§. 19. Nec tacenda tamen & aliaratio Academiae conseruandi, augendiq; Theologis, & Philosophis de stipendio non iusto modo, & legitimo, sed amplo prospiciatur. Iuris peritis, & Medicis etiam opulentius donaticum concedatur. Cum enim det Galenus opes, Salaria doctoribus non potest tenui salario, ad Cathedra, & quotidianas lectiones alligari. Tantum igitur eius sit honorarium, ut clinicos nec inuisat, nec inuisere cogatur, imo hoc ipsum illi prohibeatur. Satis fuerit si alios doceat, pendio magis a ceteris consulari. Iustinianus opes & honores suppediat, professori itaq; iuris ciuilibus, atq; et Canonici, tantum salarium constituitur, ut nec principis cancellariam ambiat, nec aduocatum, qui consulentium turbis opprimuntur celeres opes, & incrementa admiretur. Nam ut quingentis aureis assiduos Cathedralae labores ferat, quem lautis stipendiis, magnis

Corrigenda
temeritas
promouendi.

Impostor est
qui promotionem
mentitur, &
peior ille,
qui titulo
promotionis
doctrinam.

Noua Academiae
veteres excitant.

Academia
lubricus
status, si non
solida virtute
firmatur.

Noua Academia
magno conatu
adolescentes
instruit.

honoribus multi principes inuitant, quem aduocatū in maximis causis magnates poscunt, sperari non potest. Magni igitur doctores, magna impensa conducendi sunt; nā vtille nobile iuuentem leges doceat, qui nullam non modo causam obtinuit, sed ne perdere quidem potuit; quia nemo tam simplex est cliēs inuentus, qui stillicidium illi crederet, perinde est, ac si tironibus præfētū cōstituas, qui castra nulla vidit.

Bibliotheca
thesaurus
publicus.

§. 20. Deniq; hæc quoq; Reipublicæ sit cura, vt Bibliothecas omnium scientiarum, quam optimas instruat, non ad ornatū modo ciuitatis, sed vium potius eruditum. Nam Bibliothecam condere, vt nō est opum priuatarum, ita vel maxime ad publicam magnificentiam pertinet, & quidem magnificentia omnium vtilissimam. Nobilissima fuit illa Ptolomei, de qua Philo, Iosephus, Linius, Seneca, Agellius, quam et inter Senecam, & Agellium nonnulla sit discrepantia. Seneca de Tranquill. animi c. 9. Studiorum quog; quæ liberalissima impensa est, tam diu rationem habebit, quoad modum. Quo mihi innumerabiles libros & bibliothecas, quarum Dominus vix tota vita sua indices perlegit. Onerat discens, vt turba, non instruit: multoq; satius est paucis te auctoribus trahere, quam errare per multos. Quadringenta millia librorum in Alexandria arserunt, pulcherrimam regie opulentia monumentum; alius laudauerit, sicut Linius, qui elegantia regum, curaq; egregium id opus ait fuisse. Non fuit elegātia illud, aut cura, sed studiosa luxuria: imo ne studiosa quidem, quoniam non in studium, sed in spectaculum comparauerant: sicut pleriq; ignavis etiam seruilium literarum, libri non studiorum instrumenta, sed cœnationum ornamenta sunt. Paretur itaq; librorum quantum satis sit, nihil in apparatus.

Hanc Re-
publica in
vsum non
in spectacu-
lum ex-
struat.

Agellius l. 6. c. vlt. Septingenta millia voluminum fuisse ait. Reprehensionem Senecæ nō Probo. Bene respondet ille sibi. Honeſtius inquit, in hos impensas, quam in Corinthiæ pictasq; tabulas effuderim. Vtiosum est vbiq; quod nimium est. Cum ille iterum obicit: Quid habes cui minus ignoscas nomen marmore atq; ebore captanti, quam opera cōquirenti, aut ignotorum auctorum, aut improbarum, & inter tot millia librorum oscitanti. Cui voluminum suorum frontes maxime placent, tituliq; Apud desidiosissimos ergo videbis, quicquid orationum historiarumq; est, & recte tenus Exstructa locumenta, iam enim inter balnearia & thermas bibliotheca quoq; vt necessarium domus ornamentum expolitur. Ignoscere plane si studiorum nimia cupidine orietur: nunc ista exquisita, & cum imaginibus suis descripta, sacrorum opera ingeniorum, in speciem, & cultum parietum cōparantur.

Bibliotheca
studiosum
non desidē
requirit.

Hoc solum recte dicit: Non esse requirenda opera auctorum improbarum, & inter tot bonos auctores, non esse negligenda studia: Merito ciuili bello Alexandrina illa Bibliotheca arsit, plena enim fuit, non modo impiorum Philosophorum, sed Magorum etiam superstitiosis libris, veterumque artium documentis. At Reipub. in Academiæ, aliorumq; vium optimorum librorum copiam, comparare vtilissimū est, neq; enim quicquam multorum ingenia magis retardat, quam librorum inopia. Hieron. in Pl. Cæsariensem Bibliothecam minime commendat, ab Iulio Africano institutam, à Phamphilo & Eusebio auctam, quam sæpe ipse consuluit quamuis eo tempore paululum collapsa fuerit, sed nominatissima fuit Alexandrina. Athenis Plistratus tyrannus primus publice legendos proposuit libros, Athenienses deinde bibliothecam adornarunt, sed communi Græcorum clade exusta vrbe Athenarum Xerxes Bibliothecam misit in Perfidem, Seleucus cum vice versa Elamitarum rapinæ in Græciam reueherentur, Atheniensibus restituit. Aristoteles & ipse, Bibliothecam reliquit Theophrasto: Theophrastus vero eam tradidit Neleo. Neleus autē Scepsin detulit, inquit Strabo, ac postea reliquit hominibus imperitis, qui libros inclusos & negligenter posuit tenebant. Cumq; Attaliorum regum studium in conquirendis libris, in eam bibliothecam, qua Pergami erat, perspicere, in

Athen. l. 1.
c. 1. Aristæus

Ingeniū est
necessaria
Bibliotheca.

Athenien-
sium Biblio-
theca.

fossa quadam occuluerunt; quos à rineis & humore corruptos, Apellicon Teio tradiderunt, magno emptos argento, Aristoteles videlicet, & Theophrastus. Apellicon autem, quod librorum studiosior esset, quam sapientia, volens corrosiones emendare, eos transcribendos dedit, scriptura non recte suppleta, quæ propter libros edidit erroribus plenos. Quare antiqui Peripatetici post Theophrastum, cum omnino libris ordinariis carerent, paucis duntaxat exceptis externorum sermonum, nihil habebant, in quo firmiter philosopharentur, sed positiones quasdam lucubrabant. Posteriores vero, postquam hi libri in lucem venerunt, Aristotelem imitantes, longe melius, quam illi priores philosophati sunt. Nam propter errorum multitudinem, consentanea dicere necesse habuerunt.

Aristoteles
libri corru-
pti.

Sed ex veteribus magna laude claruit Theodosius qui studio librorum, Ptolomæum superauit, & prudentia colligendi, nam optimos quosq; sanctorum patrum codices, in bibliotheca reponebat, multa sua manu descripsit, vt auctor est Niceph. l. 14. ca. 3. Templum S. Sophiæ quod nobilissimum Constantinopolis habuit, decem librorum myriadas in Bibliotheca sua asseruabat. Ante nostra tempora Laurentius Medicus Florentinus, per Marcum Musarum Cretensem, abditas Græciæ Bibliothecas scrutatus est, & nobilē illam Bibliothecam Florentiæ instruxit. Olim Romę viginti nouem publicas librarias officinas fuisse scribit Victor. Nobilissimæ nunc sunt, Vaticana, & Veneta. Augustus vt habet Suet. c. 29. domi construxit, templum Apollinis in ea parte palatine domus excitauit, quam fulmine ictam desiderari à Deo aruspices pronuntiarent. Addita porticus cum bibliotheca Latina, Græcæq; quo loco iam senior sæpe etiam senatum habuit, decuriaq; iudicū recognouit.

Theodosius
magnus et-
iam sua
manu libros
scripsit.

Augusti Bi-
bliotheca.

Domitianus quoq; absumptas incēdio Bibliothecas restaurauit, vt tradit idem Tranquillus, vndique n. describi emendata exemplaria curauit. Idem Constantinopolis fecit, Constantinus magnus. Neq; quicquam contra Bibliothecas facit, quod librorū multitudo, ingenium turbare dicatur, multi enim sunt in Republica, pro multis, construere oportet. Quisque pro suo ingenio, quos vult, leget. Et opus est multis sane legisse, multos vidisse. Vtinam, inquit D. Hieron. Ep. 40. omnium tractatorum haberem volumina, vt tarditatem ingenii eruditionis diligentia cōpensarem. Et: Multa in manu recipio, & à multis multa cognoscam.

Multos ha-
beat libros
Resp. pro
multis.
A multis
multa di-
scuntur.

§. 18. Optimam igitur Bibliothecam viris studiosis Respublica aperiet, atque vt ne momentanea sit illa beneficentia, leges illas præscribet.

1. Sine Bibliothecarū facultate ne intranto.
2. Nemo nisi spectatæ fidei, & probitatis admittitor.
3. Libri omnium facultatum bono ordine collocantur.
4. Libri omnes materiam, & nomen auctoris titulo exterius ostendunt.
5. Alius liber qui catalogum omnium librorum ordine Alphabetico contineat, esto.
6. Illo in catalogo, nomen auctoris, materia libri, magnitudo, color describitur.
7. Nemini, etiam ipsi Bibliothecario, aut consuli, librum efferre, nisi dato Chyrophapho, liceto.
8. Si quis aliquem extulerit, post mensem referto.
9. Munditudo Bibliothecæ, & librorum curanto.
10. Bis lingulis annis de nouis libris emendis senatum admogeto.
11. Libri vetiti exulanto.
12. Nemo notam libris vel atramento, vel reflexa charta imprimito.

Leges Bi-
bliotheca-
ria.

Quod si sumptum Respublica fugiat, aliam legem addat, augendæ Bibliothecæ, & minuendis impensis importunam.

13. Si quis libro Bibliothecam auxerit, bonum factum esto, eius memoriam comiter cōseruato.

CAP.